

Azərbaycanda arxeoloji və antropoloji tədqiqatlar: nəticələr və perspektivlər

Mayın 14-15-də AMEA-nın Əsas binasında Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun təşkilatçılığı ilə “Azərbaycanda arxeoloji və antropoloji tədqiqatlar: nəticələr və perspektivlər” mövzusunda elmi sessiya keçirilib.

Tədbir Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının yaradılmasının 80 illiyinə həsr edilib.

Əvvəlcə iştirakçılar Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun son dövrlərdə apardığı tədqiqatlar zamanı aşkar edilmiş mühüm artefaktların nümayiş olunduğu sərgi ilə tanış olublar.

Elmi sessiyanı giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycanın qədim tarixinin öyrənilməsində arxeoloji tədqiqatların əhəmiyyətindən danışib, əsas məqsədin bu istiqamətdə aparılan araşdırmaları müasir elmi tələblər səviyyəsinə çatdırmaq olduğunu bildirib.

O, İctimai Elmlər Bölməsinin hesabatı və AMEA-nın Ümumi yığıncağı çərçivəsində Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun təşkil etdiyi sərgilərdə institutun ötən il üzrə elmi fəaliyyətinin yekunlarına həsr olunmuş nailiyyətlərin nümayiş etdirildiyini söyləyib. İnstitutun arxeoloji ekspedisiyaları nəticəsində aşkar edilmiş yeni materialların gələcək elmi-tədqiqat işlərinin aparılması üçün geniş imkanlar açdığını qeyd edən akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb ki, arxeologiya elmi müasir dövrdə digər elm sahələri ilə qarşılıqlı əlaqələr nəticəsində öz inkişafının keyfiyyətə yeni mərhələsinə qədəm qoyub.

AMEA rəhbəri, yeniləşən Akademiyaya modelinə uyğun olaraq həyata keçirilən struktur islahatları çərçivəsində Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun adının dəyişdirilərək Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu adlandırıl-

ması barədə Nazirlər Kabineti qarşısında vəsatət qaldırıldığını və həmin vəsatət əsasında Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə yeni institutun formalaşdırıldığını diqqətə çatdırıb. Akademik İsa Həbibbəyli bu qərarın dövlət səviyyəsində qəbul edilən mühüm addımlardan biri olduğunu qeyd edərək bildirib ki, müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq institutda daxili imkanlar və mövcud ştat vahidləri hesabına İslam dövrü arxeologiyası, etnoarxeologiya, məhkəmə arxeologiyası, Xəzər arxeologiyası, Qarabağ arxeoloji ekspedisiyası kimi yeni və təkmilləşdirilmiş elmi-tədqiqat strukturları yaradılıb.

AMEA rəhbəri son illərdə Arxeologiya və Antropologiya İnstitutu tərəfindən Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində, o cümlədən işğaldan azad

olunmuş ərazilərdə genişmiqyaslı arxeoloji tədqiqatların aparıldığını, elmə məlum olmayan çoxsaylı maddi-mədəniyyət abidələrinin aşkar edildiyini qeyd edib. Akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın Rəyasət Heyəti tərəfindən arxeoloqlara dron və GPS cihazlarının təqdim edildiyini bildirərək, müasir texnologiyaların tətbiqinin arxeoloji tədqiqatların keyfiyyət və səmərəliliyini artıracağına əminliyini bildirib.

Akademik İsa Həbibbəyli arxeoloji tədqiqatlarda beynəlxalq əməkdaşlığın əhəmiyyətinə də toxunaraq, bu əlaqələrin Azərbaycan elminin dünyada təbliği baxımından önəmli olduğunu bildirib.

Sonra çıxış edən Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun direktoru, tarix üzrə fəlsəfə dok-

toru, dosent Fərhad Quliyev Azərbaycanda arxeologiya və antropologiya elm sahələrinin özünə aid inkişaf tarixinin olduğunu söyləyib. Bildirib ki, arxeoloji abidələrin xəritəsi ölkəmizin uzaq daş dövründən son orta əsrlərədək zəngin tarix və mədəniyyətə sahib olduğunu sübut edir. Yazıya qədərki təxminən iki milyon illik qədim tariximiz arxeoloji tədqiqatlar əsasında öyrənilir. Vurğulayıb ki, Qobustanda ilk arxeoloji tapıntılar, Gəncə-Qazax bölgəsində erkən əkinçilik mədəniyyətini əks etdirən qədim yaşayış yerləri, Mingəçevir, Örenqalada arxeoloji tapıntılar, Qarabağda paleolit dövrünə aid Azıx və Tağların kəşfi və s. ölkəmizin qədim tarixinin mövcudluğunu elmi dəlillərlə sübuta yetirmişdir.

Direktor azad edilmiş ərazilərdə beynəlxalq ekspedisiyaların fəaliyyət göstərməsinin qarşıda duran əsas vəzifələrdən biri olduğunu vurğulayıb. Əlavə edib ki, Qarabağda arxeoloji tədqiqatlar əsasən Xocalı tunc dövrü “Kurqan çölü” və nekropolu, Ağdam şəhərindəki İmarət kompleksi, Üzərliktəpə Orta Tunc dövrü yaşayış məskəni, Azıx-Tağlar paleolit abidələri, Füzuli kurqanları və Zəngilan rayonundakı Şəhri Şərifan orta əsr şəhər yeri - istiqamətləri üzrə aparılacaq. Xüsusi olaraq Qafqaz Albaniyasının maddi mədəni irsinin öyrənilməsi ayrıca bir istiqaməti təşkil edir.

Elmi sessiyada Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun əməkdaşları tərəfindən ötən il Xocalı, Şəmkir, Şəhri-Şərifan, Muncuqlutəpə və Mərdəngölü nekropolları, Xaraba Gilan şəhər yerindəki ikinci Memorial kompleksi, Əlişə (Divəka) qalası, “Yuxarı Baş” Milli Tarix-Memarlıq Qoruğu, Əsgəran qalası, Türkiyənin İğdır vilayəti, Azərbaycanın cənub-şərq bölgəsi və digər ərazilərdə aparılan tədqiqatlar haqqında çıxışlar dinlənib.